

Terebess Gábor
haikuversei

Terebess Gábor

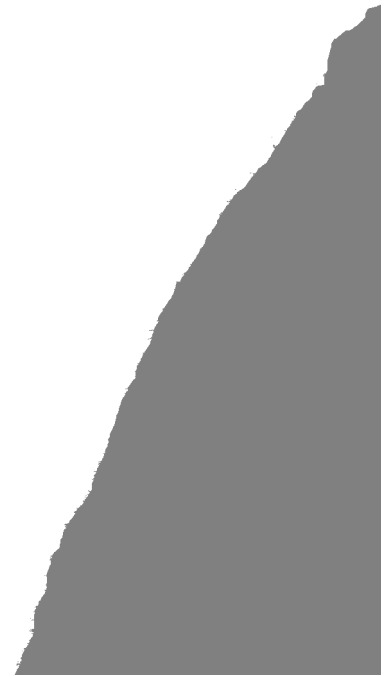
Haiku
a prózákban

„Van haiku minden poggyászbán.
Csak ki kell csomagolni.”
T. G.

„A vérbeli utazónak nincsen poggyásza.”
Huang-po

1. rész
Franciaország, 1965-1969

(Ezra Pound emlékének)

Párizsi metrón
hervadt arcok közé ülsz
fekete ágra.

(Párizs, 1968. május éjszakák)

1

Diáklázadás
élő adásban, folyton
szól a rádiód.

2

„Minden hatalmat
a képzeletnek!” Bezárt
a Cannes-i fesztivál.

„Minden hatalmat a képzeletnek!” – a ‘68-as diákmegmozdulások egyik legismertebb jelszava. A belpolitikai válság miatt május 20-án megszakították a ‘burzsoá’ Cannes-i Filmfesztivált.

3

3M – na ne!
Marx, Mao és Marcuse,
okítsatok mást!

4

Könnygázfelhőbe
csavarodott a Sorbonne
orma. Sírhatnál.

5

Menj le újságért –
itt is hazudoznak:
érezd magad otthon.

6

Átállt egy színész
az Odéon színpadán:
Jean-Louis Barrault.

Jean-Louis Barrault, az Odéon igazgatója lelkesen keblére ölelte a felkelőket és megnyitotta előttük színháza kapuit.

7

Hány telefüstölt
éjszakát virrasztottál
és vitáztál át?

8

Kialvatlanul –
reggeli kávé mellett:
rémhír, *croissant*.

9

Barikádokat
emelnek utcakőből?
Filmet forgatnak?

10

Hol a barikád
harmadik oldala? Rád-
szürkül a hajnal.

„A barikádnak nincs három oldala” – mondja Aragon. Jómódú újbalsos diákok és gaullista szülei egymás ellen tüntetnek. Hova állj e családi viszályban?

11

A szó bennszakadt –
a Mirabeau-híd alatt
megállt a Szajna.

12

A könnygáz szaga,
az a rothadt almaíz –
felejthetetlen.

13

Szent Mihály útján
kidöntött platánfák –
meg se hőköltél.

14

Eszmék kedvéért
nappalok és éjszakák
felcserélődtek...

15

Éjszaka újra
az utcán: emléked filmje
fekete-fehér.

16

Mi történt nappal?
Más emlékeiben kell
utána járnod.

17

Vége a tavasznak,
köztéri erőszaknak –
általános sztrájk.

Ez volt a francia történelem legnagyobb sztrájkja.

(Anar... hit)

A cseresznyemagot
kiköpöd. Ha jó földbe jut,
fa lesz belőle.

A leveshiány
jelentős. Főzeléket
nem is főznek! Ah!

Jó kis (d)arab fánk.
A kopasz énekesnő-t
ott adják szemben.

Egy párizsi kis színházban, a Théâtre de la Huchette-ben (23, rue de la Huchette), 1957 óta folyamatosan műsoron van Ionesco darabja, *A kopasz énekesnő*.

Az illemhelyen
nincs ülőke – *máig se:*
guggolsz, mint J. A.

Két emelet sansz
Mireille-jel a liftben...
Felértünk. Vége.

Korzikai lány,
kézfogása jégnedves,
a szeme perzsel.

Boldogan igent
mondanál ma már – nem vagy
bölc és fiatal.

A problémája
dögunalmas, de ő maga –
milyen különös!

Riadt madaré
szemednek pillantása,
de a szád már küzd.

Felhevült könyved
szétnyílván hever a napon –
betakarhatnád.

Közhelyet nyit ki
egy másik közhely kulcsa
– titkok kapuját.

Esély mindig van:
lapulj az aszfaltba, ha
jön az úthenger.

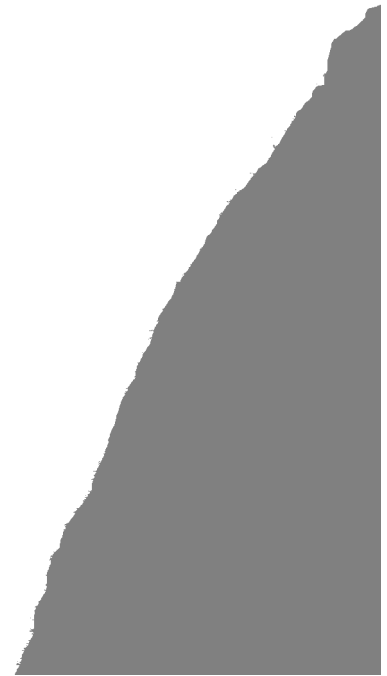
A toronyóra
elütötte az éjfélt.
Egyre hull a hó.

Tél. Sötét reggel.
Csukott ablakok. Hallod?
Madárcsicsergés.

Verset jegyzetelsz
az ablaknál, a villanyt
nem gyűjtöttad föl.

Antikvárium
kirakatát böngészed.
A bolt már bezárt.

2. rész
Japán, 1967

(szentő)

Estig havazott.
Két sarokra a fürdő,
*getá*ban, mezítláb.

Facipőd nyomát
hóval lepi be a tél –
hogyan találsz haza?

(csa-no-ju)

Ülj a sarkadra!
Érdeemes túlélned egy
teaszertartást.

(nó)

Lefojtott mozgás –
még így is sok érzelem
látszik a maszkon.

(kalligráfia)

Nálunk Japánban
verseidet ecsettel
kell megfestened.

(külvárosi mozi)

Fekete-fehér film
színesre vált a szex-
jeleneteknél.

A háború utáni nyomorból kilábaló Japán felemás üzenete – a félig színes film.

(sódzsi)

Ajtót-ablakot
csapkodni nem tud a szél:
húzni tanulja.

Sódzsi = tolóajtó. A hagyományos japán építészetben általánosnak mondható ez a nyílászáró forma.

(múzeum)

Határozottan
emlékszel vitrinekre –
tárgyakra nemigen.

(Három megvilágosulás)

Átvert > rájöttél.
Feledted > eszedbe jutott.
Tüsszentettél >

Csatakosan
ébredsz. Az álmon belül
nem volt megoldás.

Álom-éned
önmaga nélkül érkezik
az ébrenlétbe.

Sötét folyosón
csengőjét rázva rohan
az ébresztő *bonc*.

Szívdobbanásod
kíséri a fahal-dob,
pedig más üti.

A te mestered
mesterek mestere volt:
nem mondott semmit.

Tedd a Semmit! –
Majd a *szatori* után
leülhetsz.

Szatorid várhat –
ételmaradék szorult
a fogad közé.

Nincs annál könnyebb,
mint megvilágosulni –
elhinni nehéz.

Légy mindig kezdő –
elszegődni mesternek:
örök szolgaság.

Egész népemet
fogom én megkímélni
tanításomtól.

Most hó takarja –
a szemétdödör mellett
tornázol reggel.

Kerti munkában,
kopasz fejünkön kendő,
első a mester.

A leglustább tud
hosszútésztát szürcsölni
a legfrissebben.

Felmosóronggyal
négykézláb rohansz végig
felfénylő padlón.

Utalás a Naga-rokára, a százöles folyosóra. Szódzsi-dzsi, a nagy szótó zen szerzetesképző kolostor templomcsarnokait, hosszú, fedett folyosó köti össze, hajópadlóját tiszta vízzel mostuk naponta, négykézláb rohansz végig a felmosóronggyal – micsoda versenyfutások! – a folyosó hosszán. Ettől tükösimán ragyogott mindig, mintha lelakkozták volna.

Csuháralót
koldulsz, szent aprópénz
tölti meg csészéd.

Zseblámpánál éjjel
liliomhagymát gyűjtesz
– halaszthatatlan.

Érett hurmát szedsz,
a mester fogja a létrád
– fontos egy ügy.

Az élet nagy dolgai
félig hunyt pillád alá
nem férnek be.

Cserépmalacban
szúnyogriasztó füstöl –
legyen szerencséd.

Eszméletvesztés
zazen közben... Ülve térsz
újra magadhoz.

Ábrándozás és
zazen egy és ugyanaz –
esik az eső.

Jobboldaladon
alszol el szabályosan –
halni majd felülsz.

Egy zen szerzetesnek illik ülni meghalnia. Aludni viszont Buddha
halálpózában szoktak.

Lehunyt szemhéjad
képernyője csak egyszer
lesz hogy elsötétül.

Ünnepi vajas
pirítós helyett hideg
rizst eszel inkább.

Nyílnak a völgyben
a *kerti* virágok, majd
hazasétálnak.

Frissen vágott fű –
nagyapád élvezte így
illatát, míg élt.

Az úton előtted
száraz levél szalad át,
nehogy eltaposd.

Fenyők sorfalát
ősz fák állják körbe,
rendet tartanak.

Nincs lehullt levél,
neve van minden kőnek –
japánkertbe lépsz.

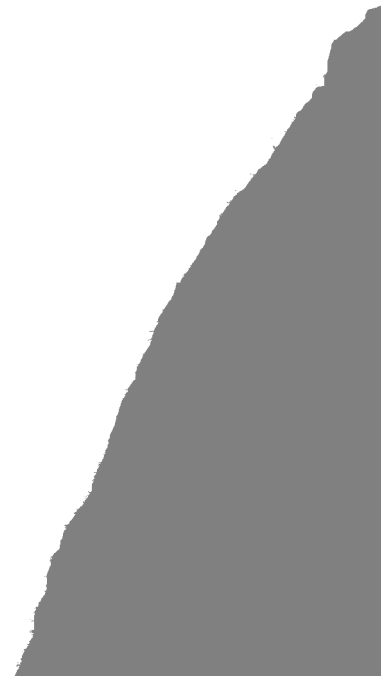
Átaludtad, míg
a hó martaléka lett
a kolostorkert.

Mindegy: ülsz vagy állsz,
mestert követsz vagy senkit –
a poggyász üres.

Hajókürt sipít,
magaddal viszel mindent –
zen zenen nem marad.

Újjászületés?
Előző életedben
se hittél benne.

3. rész
Ausztrália, 1969-1970

(Dél keresztje alatt)

1

Éjjel ne nézz fel –
Csillagaid hűlt helyét
kereszt jelöli.

2

Éjjel ne nézz fel –
Az égadta világon
nincsen emléked.

3

Éjjel ne nézz fel –
Göncölszekér nélkül is
égbolt az égbolt.

Decemberi nyár –
a nők lába már lesült,
mire megjöttél.

A Nap itt is keleten kél és nyugaton nyugszik, de északon delel. Az évszakok az északi félgömb évszakaival ellentétesek: december, január és február a nyár. Karácsonykor tikkasztó hőség van, az iskolákban nyári szünet, a munkahelyeken a szokásos nyári szabadságolások ideje.

Télen itt nyár van.
Karácsonyod fekete,
mint a Szentföldön.

Míg leszed, méltat
a jugoszláv konyhalány
egy pillantásra.

Ausszi üdvözlés:
nappal legyet hessegetsz,
éjjel szúnyogot.

Ausszi üdvözlés, tisztelgés = Aussie (ejtsd: ozzi) salute

Kendő a nyakba,
kalap, hosszú ujjú ing:
kisütött a nap.

Túloldalt hajtasz
lomhán a világ után,
nehogy utolérd.

Ausztráliában 'balkezes' közlekedés van.

Nyári éjszaka –
heverő csőszálakon
sikítóz a szél.

A szél magára
kapja a függönyt, s rohan
ki a viharba.

Már szúnyogháló
alatt is zümmögnek –
szép kis éjszaka lesz.

Felséges fegyenc –
irtott, behurcolt, túlél.
Mikor megy haza?

Az angol bevándorlók 'pom' beceneve egyesek szerint onnan származik, hogy a 19. században ide száműzött fegyencek ruhájára rávarrták a Prisoner of His Majesty (őfelsége rabja) rövidítését: POM.

Abo-knak nincs föld:
lakatlan földön laktak
százezer évig.

Ez az ausztrál 'terra nullius' elv, nem pedig tréfa. Abo = aborigin, őslakó.

Vörheny Uluru –
szfinx-mancs a sivatagban.
Az Isten lába?

Uluru = korábban Ayers-szikla, hatalmas monolit az Északi Területen, amelynek a vidék bennszülöttei az Uluru nevet adták, számukra évezredek óta szent hely. A napsugár beesési szögétől függően változtatja színét. Napnyugtakor a leglátványosabb, ilyenkor élénk narancssárga-vöröses színt ölt.

Didzseridu szól –
termeszek vájta csövön át:
a Föld hangja.

A didzseridu (jídaki) a világ legegyszerűbb és – talán – legősibb hangszere. Az ott „fehér hangyák”-nak is nevezett természetes kirágják a még élő eukaliptusz belsejét, körülbelül 1–2 cm falvastagságot hagyva, ebből a csőből készítik az aborigének a hangszert.

Szép ujjnyi féreg –
nyersen vagy sütvé kéred?
A fejét köpd ki!

Tábortüzednél
kiváncsi iguána.
Ehető állat!

Ha jön a cápa,
úszkálj védőrács mögött.
Algától búzlik.

Bennszülött ganaj-
túró nem gyúr galacsint
idegen szarból.

A szarvasmarhák után be kellett telepíteni a trágyájukat feldolgozó bogarakat is, mert a tehénlepények elborították és kiégették a legelőket.

Áshatsz árkot
gumicsizma nélkül is –
lábad vízálló.

Állást kaptál:
botod hegyére a parkban
szemetet szúrkálsz.

Megünnepeztük! Diplomás francia barátom 'klínőr' lett. Az újbevándorlók már ilyenek, imádják a kékgalléros munkát.

Fehér gallérod
otthon hagyhatod, itt csak
bepiszkolódná.

(Zárójelben: Ausztrália volt az egyetlen befogadó ország, amely nem adott egyetemi ösztöndíjakat az ötvenhatos magyar menekülteknek.)

Gyári baleset –
bűnösnek érzed magad,
mert te megúszta.

Szendvicsed fele
jólakat a *smoko*-ban,
vissza a géphez.

Smoko = rövid tea- vagy cigarettaszünet munka közben

Éjjel majd gázolsz,
kengururács a kocsin
távtartva gyilkol.

Kengururács = roo-bar (bumper). A 'Roo Bar' egyébként népszerű, mint kocsma név.

Reggel az úton
ott hever kivasalva
a fauna fele.

Kengurutetem –
tátott szájjal nyeli a port
az út szélén.

A legenda szerint az első idejött fehér ember megkérdezte egy őslakótól, hogy hívják a távolban ugráló furcsa állatot. „Kenguru” – válaszolta az, ami nyelvükön azt jelenti: 'Nem értelek'.

Hosszúhétvégi
program: gyomirtózhatsz,
ha nem lesz bozóttűz.

Nyugdíjasotthon,
ünnepi *barbecue* a
kertben – beszállhatsz.

Ittlétedről
egy jégmadár kacagása
mindent elárul.

Jégmadár = kookaburra (*Dacelo novaeguineae*), más néven 'laughing jackass'

Miniszoknyás lány,
bámézkodó srácok közt,
bőröndöt vonszol.

A nő otthon ül.
A férfi kocsmában áll,
hörpinti *hetét*.

Általában 7 unciánként (= 2 dl) isszák a sört.

Kis pohár sörök,
darabra árult almák,
gigant T-csont sztékek.

Bár nem vagy ausztrál,
mélyhűtött sörspohár
neked is jár.

Szomjoltó forró
teára vágysz, s egész nap
hideget vedelsz.

Pléhkonzervben forr
el teád, kint hátul a
bozótban, odalent.

Lenn-Alul (Down Under = Ausztrália), *Kinn-Hátul* (the Outback = Ausztrália belseje), a bozótvidéken (in the bush) a billy teát egy drótfüllel ellátott, nagy üres konzervdobozban (billy can) főzik, szabad-tűzőn. Ausztrál teaszertartás - az igazi 'vabi-csa'!

A földgömb alja.
Minden másutt történik.
Maradsz, s kimaradsz.

Talán fordítva
kellene tengelyére
húzni a Földet.

Hideg *déli* szél –
se kémény, se kandalló.
Kávéd is kihűlt.

Bármi bármibe
kerül: egy cent visszajár.
Itt nincs üres zseb.

Ui. Ausztráliában szinte minden kiskereskedelmi ár 99 centre végződik...

Vörös földutak
tartják össze e szét-
száradt kontinenst.

Levelük éllel
a napnak: gumifák nem
vetnek árnyékot.

Gumifa = az eukaliptuszok köznapi neve (gum tree)

Dögletes hőség.
Forró por ül mindenem.
Esőtől ne tarts.

Szomjas koalák –
magasabbra másznak
az eukaliptuszfán.

A koala sohasem iszik. A szükséges folyadékot az eukaliptuszlevelekből nyeri. Neve az ausztrál őslakosok nyelvén azt jelenti: 'nem víz'.

Öt évi aszály –
legalább a kerítést
mázold át zöldre.

A *billabong*ban
hamarabb találsz vizet,
mint a folyóban.

Billabong = holtág, morotva. (Itt sokszor tovább megmarad a víz, mint magában az élő folyóban.)

A Murray partján
sétálsz: most talán elér
az óceánig.

Volt, hogy nem ért el odáig, pl. az 1940-es években. A Murray egyébként Ausztrália legnagyobb folyója.

Üres hátság.
Bumerángxént visszaszállsz,
elhív a tenger.

Ausztráliád
van egy másik is, oda
nem jutottál el.

Átutazóban...
mégis hány nagymosás még,
kézzel, lavórban?

Ma se jött semmi,
a régi leveleket
olvasod újra.

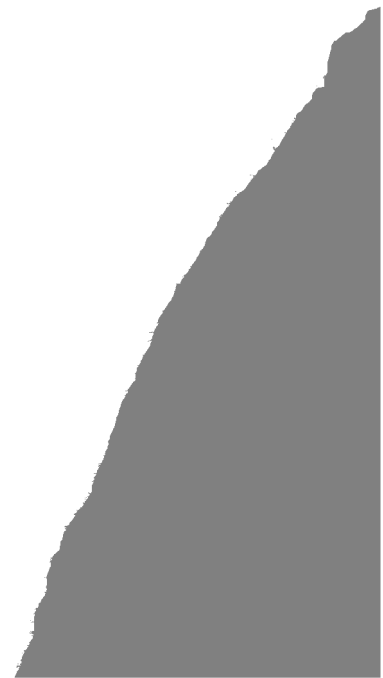
Bevándorolnak,
aztán kivándorolnak.
Szerencsés ország.

The Lucky Country = Ausztrália beceneve, Donald Horne ausztrál író
könyve (1964) után

Egy szem morzsáért
sirályraj totyog körbe –
talán repülj el.

Ne hozzál opált,
kengurufarok-levest,
se plüsskoalát.

4. rész
Bali, 2004

(Esős évszak)

1

Kinn dől az eső.
Kókuszhéj-máglyát gyújtasz:
várnak a rákok.

2

Leszakad az ég –
szádban szegfűszeg íze:
serceg a *kretek*.

A „kretek” Indonézia egyedülálló szegfűszeg töltetű cigarettája. A szegfűszeg égéséből származó pattogó-sercegő, utánozhatatlan „kretek-kretek” hang kísér végig minden elfüstölt cigarettát.

3

Meleg eső hull
szakadatlanul,
itthon marasztal.

4

Esőben rohansz
az úszómedencéig –
megmenekültél.

5

Nem esik folyton,
csak mindennap fél napot.
Ma hánytól hányig?

6

Hirtelen csendre,
legmélyebb álmodból riadsz:
elállt az eső.

7

Lanyhulón kopog
az eső. Mit gondolsz,
cihelődhetünk?

8

Éktelen robaj –
megjött a mai napra
rendelt özönvíz.

10

Tegnap nem esett.
Ha nem ma veszed észre,
örültél volna.

(Templomba járás)

1

Hindu templomban
nők, férfiak, istenek –
szoknyás mindahány.

2

Templomkapuban,
mint egy bali kőisten,
szarongot öltesz.

3

Szarongba-tekert
turisták a templomban –
nem imádkoznak.

4

A szarong leköt
minden (szent hely keltette?)
alantas vágyat.

5

Kint vagy a templomból,
oldozd fel a szarongot.
A vágy itt nem bűn.

(Trópusi gyümölcsök)

1

Kígyóbőr-gyümölcs –
fanyar, mint a birsalma.
Jobb volna dísznek.

2

Héjabarnult
granadíjja, kocsonyája
riasztó szürke.

3

Egy zacskó pucolt
dzsekfrút-magházat rágcsálsz,
egyre finomabb.

(Trópusi békák)

1

Hajnalban madár-,
éjszaka béka-koncert –
zene letudva.

2

Békadalnokok
nagy éji hangversenye –
altatód dobd ki.

3

Láthatatlan kar
ad szerenádót: brekeg,
vartyog, kuruttyol.

4

Reggelre csend lett.
Kiszáradt a békák
énekes torka.

Nyaknyújtogató
keresés a vásárban –
egy boltban guggolsz.

Ment a hűtés –
reggelre bepárasodott
kívül az ablak.

Szandálodba megy
a parti homok, máskor
gyere mezítláb.

Apácák a bárban.
Eddig fürdőtrikóban
rejtőzködtek.

Kihalt a tenger –
az úszómedencében
nyüzsög mindenki.

Nedves fövényig
ás a kutya, majd bele-
fekszik hűsölni.

Vízisielés?
Most fogoly vagy egy rozzant
öregemberben.

Fésűben hullt haj.
Melyik is a fogkeféd?
Szuszogsz. Nyögsz. Nyaralsz.

A szállodában
lépcsőzöl, hogy megmérd
az izomlázad.

Tartalom

Franciaország, 1965-1969.....	7
Japán, 1967.....	43
Ausztrália, 1969-1970.....	87
Bali, 2004.....	143

Kiadta az artORIENT Kiadó Budapesten, 2005-ben
Weboldal: <http://haiku.hu>
A kötetet Terebess Gábor tervezte
Szerkesztette: Steinert Ágota
Műszaki szerkesztő: Bozzay Kristóf
A hátsó borítón a szerző portréja,
fényképezte: Szabó János, Frankfurt am Main, 2002. február 15.
Készült a Szegedi Kossuth Nyomda Kft. üzemében
ISBN 963 9147 65 6

9 789639 147652